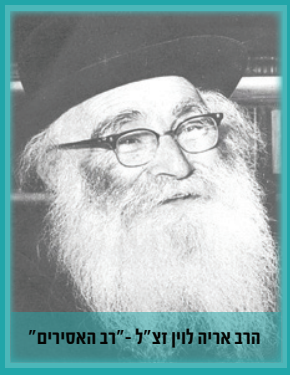
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת שמיני

כ"ד ניסן תש"פ

גליון מספר 168

דרך חיים

"ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל" (ויקרא ט א). אומרים חז"ל במסכת מגילה (י:) "תניא: אותו היום היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כיום שנבראו בו שמים וארץ, כתיב הכא "ויהי ביום השמיני", וכתיב התם "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד"". מלבד המעלות הגדולות של אותו היום - ראש חודש בניסן מוסיפים חז"ל שבניית המשכן עוררה שמחה כיום בריאת העולם, ושומה עלינו להבין מה הקשר בין יום בריאת שמים וארץ למעשה המשכן? סבי זקני המהרש"א (חידושי אגדות מגילה י:) מרחיב בהסברת העניין הזה: "ויש לומר דהא פשיטא ליה דאותו יום יום שמחה הוה שעליו נאמר ביום שמחת לבו וגו'. אלא שבא ללמוד דהייתה השמחה גדולה כל כך כיום שנברא בו שמים וארץ- דמיון השמחה. כי כמו שהשמחה שביום שנבראו שמים וארץ היא השמחה הרצון והקיום לפניו, כן בהקמת המשכן נתייחד שמו שם ברצון וקיום אשר לפניו". השמחה בדבר מבטאת את קיומו. אם כן מה הוא התיאור הקושר את השמחה בקיום המשכן לשמחה בקיום שמיים וארץ?

גם בתיאור הבנייה של המשכן אנו רואים את הקשר ההדוק עם מעשה שמיים וארץ. אומר המדרש (תנחומא פרשת פקודי): "וירא משה את כל המלאכה" את כל מלאכת המשכן אינו אומר, אלא את כל המלאכה- שהיה הכל כמעשה בראשית". כך הבחירה בבצלאל למלאכת המשכן הייתה מכח קשרו לבריאת שמיים וארץ, כדברי הגמרא (ברכות נה.): "אמר רב יהודה אמר רב: יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ. כתיב הכא "וימלא אתו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת", וכתיב התם "ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה" וכתיב "בדעתו תהומות נבקעו"". מכאן שכל התהליך של הבנייה וההקמה של המשכן היה דבר בלתי נפרד מבריאת שמיים וארץ.

בסוף משלי (ל ד) נאמר "מי עלה שמים וירד מי אסף רוח בחפניו מי צרר מים בשמלה מי הקים כל אפסי ארץ". חז"ל (פסיקתא פיסקא א) מסבירים שהפסוק עוסק במשה רבנו: ""מי עלה שמים" זה משה דכתיב ביה "ומשה עלה אל האלהים". "וירד"- "וירד משה מן ההר". "מי אסף רוח"- "כצאתי את העיר אפרש את כפי". "מי צרר מים"- "נצבו כמו נד נוזלים". "מי הקים כל אפסי ארץ" זה אהל מועד, שנאמר "ויהי ביום כלת משה להקים את המשכן", שהעולם הוקם עמו". הסביר הגר"א בפירושו למשלי ""מי הקים כל אפסי ארץ"- הוא נגד הקמת המשכן שהקים משה בעצמו, וכידוע מאמרם בזוהר כשהוקם המשכן אז הוקמו כל העולמות עליונים ותחתונים, וזהו ש"הקים כל אפסי ארץ"". הקמת המשכן הביאה להתבססות כל העולמות העליונים והתחתונים, זו הסיבה לקשר לבריאת העולם. אותה בריאת שמים וארץ שהתחילה בששת ימי המעשה הסתיימה כעת עם הקמת המשכן. בסיום מעשה בראשית אמנם היו שמים וארץ אבל עוד לא הייתה להם תקומה, עוד

המשך בעמוד הבא

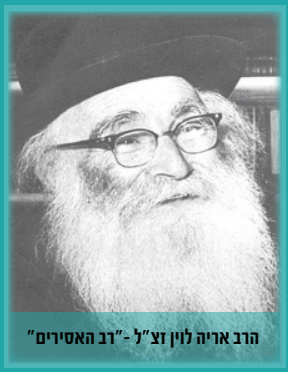
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

לא הייתה להם עמידה קיימת ויציבה, עד "ויהי ביום השמיני" שבו הוקם המשכן. לכן כפי שעל מעשה שמים וארץ נאמר "יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו", כך גם כאן נאמר הייתה שמחה לפניו כיום שנבראו בו שמים וארץ, משום שהקמת המשכן הוא סוף מעשה בריאת העולם.

המדרש מדגיש ששבח בניית המשכן מיוחס דווקא למשה רבנו, וכן מדויק מדברי הגר"א "שהקים משה בעצמו". הדברים מודגשים עוד יותר בדברי מדרש תנחומא (פרשת פקודי): "כיון שגמרו מלאכת המשכן היו יושבין ומצפין אימתי תבא שכינה ותשרה בו והיו מצטערין הכל מפני שלא שרתה שכינה עליו, מה עשו הלכו להם אצל חכמי לב אמרו להן ומה אתם יושבין העמידו אתם את המשכן ותשרה שכינה בינותינו, היו מבקשין להעמידו ולא היו יודעין ולא יכולין להעמידו, וכשהן חושבין להעמידו הוא נופל, מיד הלכו להם אצל בצלאל ואהליאב אמרו להם בואו אתם והעמידו המשכן שאתם עשיתם אותו שמא על ידכם ראוי לעמוד, מיד התחילו להעמידו ולא יכלו, התחילו מסיחין ומרננין ואומרים ראו מה עשה לנו בן עמרם שהוציא את ממונינו במשכן הזה והכניס אותנו לכל הטורח הזה ואמר לנו כי הקדוש ברוך הוא יורד מן העליונים ושורה בתוך יריעות עזים... עד שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לפי שהיית מיצר שלא היה לך עשייה ולא חלק במלאכת המשכן לפיכך לא יכלו אותן חכמים להעמידו בשבילך כדי שידעו כל ישראל שאם על ידך אינו עומד שוב אינו עומד לעולם ואיני כותב לו הקמה אלא על ידך שנאמר ויקם משה את המשכן, וכן הוא אומר וידבר ה' אל משה ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד". ויש להוסיף ולהבין מהו הקשר המהותי שבין משה רבנו להקמת העולם שבהקמת המשכן?

חז"ל (בראשית רבה פרשה א אות א) מלמדים אותנו שהעולם נברא על ידי התורה ""ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום וגו'". התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקדוש ברוך הוא, בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטין, אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת אומן, והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו, אלא דיפתראות, ופינקסאות יש לו, לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה פשפשין, כך היה הקדוש ברוך הוא מביט בתורה, ובורא את העולם, והתורה אמרה "בראשית ברא אלהים", ואין ראשית אלא תורה, היאך מה דאת אמר "ה' קנני ראשית דרכו"". זו כוונת הפסוק שהזכירה הגמרא לעיל "ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. בדעתו תהומות נבקעו" (משלי ג יט-כ)- בחכמה, תבונה ודעת של תורה. בעזרת התורה וחכמתה נברא כל העולם, וכך גם קיום העולם תלוי בתורה. לשם כך צריך דווקא את משה רבנו שהוא בעל כח התורה, והיא נקראת על שמו "תורת משה עבדי", הוא שעלה השמיימה להוריד את התורה והוא לימדה לנו- "תורה ציווה לנו משה". לכן הוא היחיד שיש לו את הכח לעשות את "המכה בפטיש" ולגמור את מעשה המשכן ובכך לגמור באופן מלא את מעשה הבריאה.

שבת שלום!

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

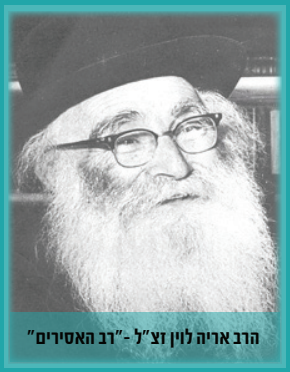

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בדרכו של ר' אריה

על ביקורו אצל הרוגי המלכות אבשלום חביב, יעקב וייס, ומאיר נקר הי"ד כתב ר' אריה לוין עצמו:

"רק כמה שבתות הייתי במחיצתם, אמנם באלו הביקורים נתקשרתי עמהם בקשר נפשי, ובכל פעם קשה היתה עלי פרידתי מהם. ואחר כך, כאשר נשלחו לעכו, השתדלתי לבקר אותם בתוך אחינו. שאלתי למצב רוחם, והשיבו לי: זכור נזכור את דבריך רבי שאמרת לפנינו בהיותנו בירושלים, שדברת מעוצם קדושתו וטהרתו של רבי עקיבא בשעה שהיו סורקין את בשרו במסרקות של ברזל והוא קיבל עול מלכות שמים באהבה, אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן? עדיין אין אתה מניח דעתך? איך הגעת למעלה זו שסר מעליך מר המות ואימת היסורין? והשיב להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה "בכל נפשך", אשר מעודי ועד עתה ציירתי בנפשי מסירות נפש של קדושת השם כאילו אני מוסר את נפשי בפועל, ועכשיו שבא לידי בפועל לקיים לא אקיימנה?

ואם לא הגענו ולא נגיע למדרגה זו אמנם אנחנו מתרגלים להיות מוכנים למסור את נפשנו בעד עמנו וערי אלקינו. ודבריו הקדושים של ר' עקיבא מתגלגלים מדור לדור וחודרים עמוק לתוך נשמות ישראל עד שמגיעים למקומם ולזמנם. ולא אלמן ישראל מגיבורים כאלה אשר סבלו יסורי מות מרים וקשים בדומיה ובסבלנות כאשר אתה רבי יודע ומכיר אותם.

ושאלתי אם אהבת המולדת כל כך יקרה עד מסירות נפש כזו, הלא צריך להתחשב עם אהבת המולידים ההורים והשיבו הלא ידוע לנו מה שספרת רבי לחברינו בירושלים, כי

המשך בעמוד הבא

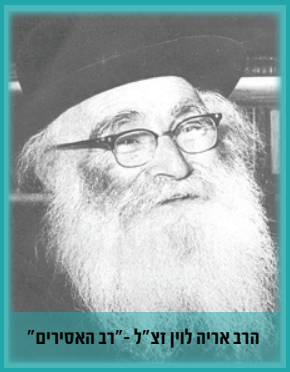
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

בשנת רנ"ב בגזירת ספרד שחטו הטמאים שני בנים דגולים בחיק אמם והאם באמיצת רוחה אמרה רבונו של עולם עד עתה אהבתיך אבל לא אהבה שלמה, אבל כעת פיניתי את כל לבבי להיות משכן לאהבתך. וגם אנחנו מוכנים לפנות מקום בליבות הורינו.

נשארתי דומם באין אומר ואין דברים, ואמרתי: בני היקרים לכו אל אברהם אביכם...".

(איש צדיק היה עמוד 189)

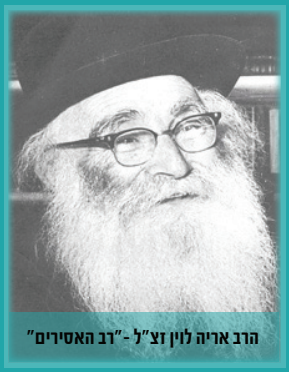
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

בימי הספירה, שהינם ימים שמחים וקדושים ויש להם דינים מיוחדים, נוהגים גם מנהגי אבלות משום מיתת תלמידי ר' עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה, והיה העולם שמם עד שבאו חמשת תלמידי ר' עקיבא והעמידו מחדש את עולם התורה. בכדי שנפנים את חומרת הדבר נהגו דיני אבלות בימים האלו.

ישנם מנהגים שונים עד מתי לנהוג באבלות; יש שנהגו את דיני האבילות עד ל"ד בעומר בבוקר, וכך הוא מנהג בני ספרד. ויש שנהגו באבלות עד ל"ג בעומר בבוקר, וכך הוא מנהג רבים מבני אשכנז. ויש שהחמירו והתירו רק ביום ל"ג בעומר עצמו והמשיכו במנהגי האבלות עד ראש חודש סיון. וכל אחד יעשה כמנהג אבותיו, שהעיקר לתת אל הלב מה סיבת האבילות - שלא נהגו כבוד זה בזה ולהתייחס בסבר פנים יפות ובכבוד הראוי לכל אדם.

אין מסתפרים בימים אלה, כאשר הנוהגים עפ"י הקבלה לא מסתפרים עד חג השבועות. נדגיש שטעם המקובלים אינו משום ימי אבלות על תלמידי ר"ע, אלא משום שאלו "ימי דין התלויים בשערות". אמנם לנשים וקטנים מותר להסתפר בשעת הצורך. כמו כן מותר לגבר לסדר את שפמו. אסור לנער קודם בר המצווה שלו להסתפר לרגל המאורע, אלא אם שערותיו ארוכות באופן שביום בר המצווה לא יוכל להניח את התפילין במקום הראוי להן.

מופיע בפוסקים הראשונים שבימים אלו אין לרקוד. הוסיפו על כך הפוסקים האחרונים שאין לשמוע כלי זמר, ואף אם לא יגיע ע"י זה לריקוד. איסור זה של שמיעת כלי זמר הוא אף דרך רדיו וכדומה. יש שאסרו אף לשמוע שירה בלא כלי זמר ('מוזיקה ווקאלית'), והמחמיר בזה תבוא עליו ברכה. אמנם שירה לשם דבקות או לימוד מותרת. בימים אלה בהם אנו סגורים איש איש בביתו ויש במוזיקה ווקאלית בכדי להרגיע ולהנעים את האווירה יש מקום להקל, אך באם ניתן להחמיר תבוא עליו ברכה.

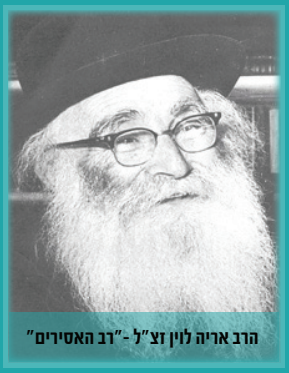
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | בדבר השאלה שנשאלנו בעת הזו; השמעת מוזיקה שקטה עם כלי זמר בימי ספירת העומר - קודם ל"ג בעומר, בערוץ 'קול חי' -האמון על דבר ה' זו הלכה.

תשובה | דעתינו על פי דעת תורה; להתיר שמיעת מוזיקה שקטה עם כלי זמר דרך הערוץ המיועד רק למוזיקה. אולם לא מוזיקה קיצבת, אלא מוזיקה שיש בה רוממות רוח וכיסופים. ובערוץ 'קול חי', בו יש דברי תורה ותוכניות רבות, לא יושמעו אלא שירים וואקליים שאין בהם קיצביות ומקום למחול ולרקידה.

ובנימוק ההיתר,

פסק מרן (או"ח סי' תצג סעיפים א-ב) "נוהגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג לעומר, מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא; אבל לארס ולקדש, שפיר דמי. נוהגים שלא להסתפר עד ל"ג לעומר, שאומרים שאז פסקו מלמות". ובמגן אברהם כתב: "אבל לעשות ריקודין ומחולות של רשות נהגו לאסור, ונראה לי שאף מי שעשה שידוכים אסור לעשות ריקודין ומחולות", וכן פסק מרן המ"ב (סק"ג). אם כן ראינו לדינא, נישואין תספורת, ריקודין ומחולות.

בענין איסור שירה 'כל השנה', ראינו כמה דעות בראשונים:

א. שירה במשתה יין אסורה בכל אופן, בין בפה בין בכלי. שלא על היין מותרת. והתוספות אוסר, שירה באדם שמאד מתענג, אפילו לא על היין. ולצורך מצווה מותר אפילו על היין.

ב. רק שירה על היין, שלא במקום סעודה, אסורה. (הגה"מ בשם התוספות).

ג. שירה בפה לשם שמים מותרת. וגם שירה בפה שלא על יין. כלי נגינה אסורה בכל מקרה, ואפילו שלא על היין, גם אם זה לשם שמים. ודעת הרמב"ם לאסור אפילו שירה בפה שלא על היין, וכך פסקו מרן השו"ע, הב"ח והמגן אברהם.

ד. שירה בפה ובכלי מותרת לשם שמים. גם שירה ונגינה בכלי שיר המסייעת לפועל לעבוד, בכהג גם נגינה מותרת, כשהיא לשם שמים. (רה"ג ורוב הפוסקים)

המנהג להקל - לא במשתה יין. (צי"א חט"ו, לג) אגרו'מ (או"ח ח"ב, צה), כדעת הרמ"א.

איסור מוסיקה בתקופת העומר-

מכח האמור, רבים מן הפוסקים שהחמירו כל השנה לא חילקו בין ספירת העומר לכל השנה, אולם הערוך השולחן כתב 'שכל שכן' שאסור לזמר בכלי זמר. ואפילו שלא במקום ריקודים ומחולות, אסור לשמוע כלי שיר.

המשך בעמוד הבא

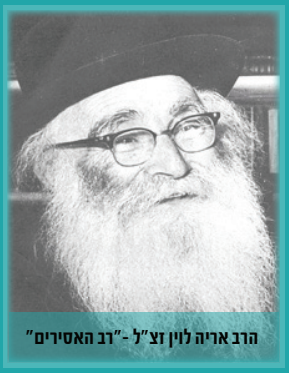
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

המשך תשובה |

ומכח המנהג, הכריע כך מרן השבט הלוי (ח"ח סי' קכז, מבית לוי, ובספר אלה הם מועדי ח"ד סי' צו), וכך נקטו רבים, (צי"א טז יט; מרן יחווה דעת ח"ג, ל, ו-ח"ו, לד). ובמנחת יצחק (ח"א סי' קיא) כתב שכיון שנהגו בו מקבל האיסור תוקף של נדר דאורייתא, וקבלת האבות יכולה לאסור על הבנים, וכדברי מרן החתם סופר (יו"ד סי' קז) שחלב עכו"ם, הוי נדר דאורייתא מכוח המנהג.

ובאליה רבה (סימן תצג) סבר שאיסור ריקודים לדעת המגן אברהם נמשך אף לאחר ל"ג בעומר (לאלו הנוהגים איסור עד ל"ג בעומר). מרן רבי שלמה זלמן אויערבאך (בין פסח לשבועות פט"ו) פסק כדבריו להלכה.

לדעת האגרות משה (ח"א או"ח סי' קסו) גם מי שמקל במוסיקה במשך השנה כולה, עליו להחמיר בימי ספירת העומר, אולם האיסור הוא במוסיקה של כלי שיר בלבד. ופסק הרב שלזינגר בספרו הנפלא 'שואלין ודורשין' (ח"ד סי' לז), שיש להתיר להשמיע ברדיו מוסיקה של נגינות רגועות, שירי רגש וערגה. כי כל החשש הוא מרקידה כדברי המגן אברהם. וציין את פסק המהר"ם שיק (יו"ד שסח) שכתב להקל באבלות יחיד בשירים עצובים.

בפוסקים מצינו שמותר לנגן בספירת העומר לשמח חולים וזקנים בבתי אבות, או להרגיע ילדים (מתחת לגיל חינוך- נטעי גבריאל פסח ח"ג פרק נג סעיפים ז-ט). כן התירו להשמיע מוסיקה בזמן נהיגה, לצורך שמירה על ערנות וריכוז.

יש לדעת ששירה ווקאלית ברדיו דינו כשמיעת שירה ווקאלית בפה (אג"מ שם, שבט הלוי ח"ב סי' נז). אך יש שסברו שהמכשיר עצמו נחשב כלי שיר (צי"א טו לג, שבט הלוי שם). אולם החלקת יעקב (ח"א סי' סב) סובר שאין הרדיו ככלי שיר, ולכן אין איסור במוסיקה ברדיו נכללת באיסור. בנוגע לימי העומר.

מכח כל האמור; בתקופות אלו, בהם הציבור נמצא בביתו, והתרגל כל השנה בבית בעבודה וברכב לשמיעת מוזיקה, ובפרט הצעירים שהורגלו מאד בדבר, והמציאות שכולם יחד ואין יוצא ובא, ויש קושי ועצב ודאגה, יש להקל לכתחילה לשמוע מנגינות שקטות ברדיו אף בכלי שיר. אולם מוזיקה קצבית נהגו לאסור בכל גוונא, אף מוסיקה ווקאלית. וערוץ הרדיו שמוקדש כולו למוזיקה יעשה כאמור.

בברכת התורה ותפילה לכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות בקרוב

חיים אידלס, רב בצפון תל אביב ודומ"צ אצל הרב יעקב מאיר שטרן שליט"א